

Werken data?

Werken data?

Cijfers over
(on)betaald werk
in Overijssel

Inhoudsopgave

3 1. Inleiding

4 2. Arbeidsdeelname

6 3. (Betaald) werkzame beroepsbevolking (627.000)

3.1 Parttimers

3.2 Fulltimers

3.3 Verdieping: arbeidsomstandigheden

14 4. Werkloze beroepsbevolking (23.000)

15 5. Niet beroepsbevolking (219.000)

17 6. Onbetaald werk

6.1 Vrijwilligerswerk

6.2 Mantelzorg

1 ■ Inleiding

Dit document is opgesteld als onderdeel van de verkenning *Toekomst voor Werk - Werk voor Toekomst* van Trendbureau Overijssel.

In dit document zetten we uiteen wat er beschikbaar is aan informatie over Overijsselaars die betaald werk verrichten en Overijsselaars die onbetaald werk verrichten. Er zijn verschillende bronnen geraadpleegd, met name statistieken op basis van enquêtes, maar ook statistieken op basis van registraties. Wij staan stil bij de betrouwbaarheid van de data, wat de data zegt, maar ook wat de data niet zegt.

Het gaat in de politiek veel over vacatures, banen en werknemers. Er is veel te doen over het aantal vacatures dat niet wordt ingevuld en de krapte op de arbeidsmarkt. Zo wordt er bijvoorbeeld gesproken over het omzetten van deeltijdbanen naar voltijdbanen om op die manier de vraag naar arbeid in te vullen. De gegevens die in dit document worden gepresenteerd belichten niet de vraagkant van werk (vacatures), maar gaan vooral over de aanbodkant van werk: deeltijd en voltijd werknemers en mensen die (daarnaast) onbetaald werk verrichten.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geven we een overzicht van de Overijsselse bevolking, met uitsplitsingen naar sociale categorieën: (werkzame en werkloze) beroepsbevolking en niet-beroepsbevolking. Aan de hand van deze categorieën is dit stuk verder opgebouwd. In hoofdstuk 3 komt de werkzame beroepsbevolking aan bod. In dit hoofdstuk wordt ingezoomd op de Overijsselaars die parttime betaald werk verrichten en Overijsselaars die fulltime betaald werk verrichten, er is een afsluitende paragraaf over arbeidsmarktomstandigheden. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de werkloze beroepsbevolking en in hoofdstuk 5 op de niet-beroepsbevolking. Hierna wordt in hoofdstuk 6 ingegaan op onbetaald werk, waarbij vrijwilligerswerk en mantelzorg worden uitgelicht.

2 ■ Arbeidsdeelname

■ **Kanttekening:** De beroepsbevolkingscijfers zijn gebaseerd op de Enquête Beroepsbevolking (EBB). Het EBB wordt elk kwartaal uitgevoerd. Hierbij wordt door middel van een steekproef een zo goed mogelijk totaalbeeld van de Nederlandse samenleving weergegeven. Elk kwartaal zitten zo'n 100.000 respondenten in het EBB. Jaarlijks zijn dit er dus 400.000 (personen kunnen gedurende het jaar meermaals ondervraagd worden), waarvan er bijna 30.000 in Overijssel wonen.

De gegevens betreffen grote categorieën/aggregaties gericht op inzichten over wie werkt en wie niet. Hiermee wordt de beroepsbevolking vaak gebruikt om te kijken naar wie niet werkt, om vervolgens beleid te richten op deze categorieën.

In de cijfers is het onderscheid voornamelijk gericht op wie niet mag werken (ouderen, kinderen, arbeidsongeschikten).

■ **Kanttekening – statistieken op basis van registraties:**

De beschikbare bevolkingsstatistieken zijn samengesteld op basis van verschillende brondata (registraties), die kwalitatief zeer goed zijn en daarmee ook betrouwbaar.

De gegevens over werkenden gaan over het deel van de bevolking met de leeftijd tussen 15 en 75 jaar (werkzame beroepsbevolking). Het is mogelijk dat mensen jonger dan 15 of ouder dan 75 betaald werk verrichten. Deze mensen vallen buiten de (werkzame) beroepsbevolking. Een andere statistiek van het CBS over het aantal banen van Overijsselaars, op basis van registraties (zoals polisgegevens van het UWV op basis van arbeidscontracten), laat zien dat er ruim 3.000 Overijsselse 15-minners en 75-plussers zijn met een betaalde baan (en dus buiten de beroepsbevolking vallen, peiljaar 2020). Dit is zo'n 0,5% van het totaal aantal werkzame personen in Overijssel.

Bij deze statistieken op basis van registraties is uitgegaan van de werkzame Overijsselaar. Indien deze persoon meerdere

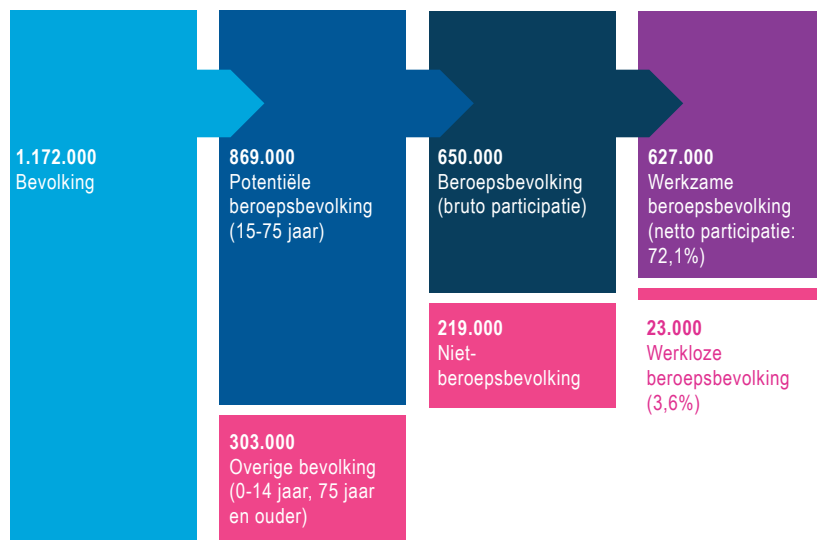
Bij de andere groepen (in de juiste leeftijd maar niet voltijds werkzaam) is de taxonomie gericht op de redenen om niet te werken. Dit tekent de beleidsfocus van afgelopen tientallen jaren gericht op het verhogen van de bruto- en netto-arbeidsparticipatie. De aggregatie is zo groot dat er geen mogelijkheid is om te nuanceren, er zijn talloze redenen om niet of weinig betaald werk te verrichten. Individuele situaties kunnen hieruit zeer beperkt begrepen worden door een aantal achtergrondvariabelen te gebruiken (opleidingsniveau, leeftijd, huishoudenspositie, geslacht, migratieachtergrond, dienstverband). De bijdrage aan ander maatschappelijk, onbetaald werk wordt niet inzichtelijk gemaakt. Net als de keuze (of gebrek aan keuze) om niet (volledig) betaald werk te verrichten.

banen heeft, zijn de gemiddelde werkuren opgeteld. Voor personen met inkomen uit eigen onderneming, overige arbeid en arbeid in het buitenland is niet direct het gemiddelde aantal werkuren beschikbaar. Voor deze groepen is een schatting gemaakt op basis van de (gemiddelde) inkomsten uit arbeid in de verslagmaand en een standaard voltijdmaandloon, waarbij is uitgegaan van 120 procent van het bruto minimummaandloon inclusief vakantiegeld.

Deeltijdfactoren (percentage van een voltijdwerkweek dat iemand werkt) groter dan 1.00 zijn op 1.00 gezet. Het CBS houdt geregistreerd overwerk bij. Dit is echter niet 100% betrouwbaar, omdat veel overwerk niet geregistreerd wordt. Veel mensen werken over zonder dat hier een compensatie tegenover staat. Dat is niet in de cijfers terug te vinden. In vergelijking met andere Europese landen wordt vaak de gemiddelde werkweek uit het EBB aangehouden. Hierbij worden respondenten gevraagd naar het aantal gewerkte uren (zie volgende kanttekening).

De netto arbeidsparticipatie is in 2021 in Overijssel (72,1%) iets hoger dan in Nederland (71,1%). Nederland heeft binnen de Europese Unie zelfs de hoogste participatiegraad. Het werkloosheidspercentage is met 3,6% vergelijkbaar met Nederland (3,7%).

Deze percentages en aantallen zijn gebaseerd op CBS StatLine geaggregeerde statistieken en is samengesteld op basis van de Enquête Beroepsbevolking (EBB).

Kanttekening: Bovenstaand figuur met bijhorende aantallen is gebaseerd op regionale cijfers op StatLine uit de EBB. Dit zijn modelmatige inschattingen. Hiermee is de precisie van de schattingen verbeterd, ten opzichte van de geaggregeerde statistieken

die kunnen worden geproduceerd met de EBB-wegingsfactoren. De regionale cijfers op StatLine-wijken dus af van geaggregeerde statistieken op basis van het microdatabestand.

De potentiële beroepsbevolking is de hele bevolking tussen de 15 en 75 jaar. Dit is op te delen in de beroepsbevolking en de niet-beroepsbevolking. De beroepsbevolking bestaat uit personen die betaald werken (werkzame beroepsbevolking) of die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking). De niet-beroepsbevolking bestaat uit

mensen zonder betaald werk, die niet recent naar werk hebben gezocht of daarvoor niet direct beschikbaar zijn. De beroepsbevolking is ten slotte op te delen in de werkzame beroepsbevolking en de werkloze beroepsbevolking. Deze groepen worden in de volgende hoofdstukken nader toegelicht.

3 ■ (Betaald) werkzame beroepsbevolking (627.000)

In dit hoofdstuk zoomen we in op de werkzame beroepsbevolking in Overijssel die bestaat uit mensen met een fulltime betaalde baan en mensen met een parttime betaalde baan. Het bedrijf waar deze baan wordt uitgevoerd kan ook buiten Overijssel liggen.

Groei van zelfstandigen

De werkzame beroepsbevolking is grofweg op te delen in werknemers en zelfstandigen. Onder werknemer verstaan we: een persoon die in een arbeidsovereenkomst afspraken met een economische eenheid maakt om arbeid te verrichten waartegenover een financiële beloning staat (definitie CBS). Een zelfstandige is een persoon die werkt in een eigen bedrijf of praktijk, als directeur-groootaandeelhouder, in het bedrijf of de praktijk van een gezinslid of als overige zelfstandige (waaronder freelancers).

Kanttekening – EBB-enquête: De onderverdeling naar parttime en fulltime die in dit hoofdstuk wordt gebruikt, komt uit de jaarlijkse EBB-enquête. De aantallen over Overijssel die hieruit voortkomen, zijn gebaseerd op de steekproef van deze enquête en worden op basis van andere informatie geëxtrapoleerd. Aantallen uit deze enquête zijn dus per definitie minder betrouwbaar dan aantallen die gebaseerd zijn op registraties (zoals polisgegevens).

De gebruikte definitie in de EBB-statistieken van werkzame uren (waarop onderscheid fulltime en parttime is gebaseerd) is gebaseerd uit het aantal uur dat de persoon in een normale of gemiddelde werkweek werkt. Betaalde vakantiedagen van personen met een reguliere arbeidsovereenkomst tellen hierbij mee als werk. Het onderscheid tussen fulltime en parttime die bij de EBB wordt gebruikt, is dus gebaseerd op een benadering van het daadwerkelijk aantal gewerkte uren. De grens ligt bij 35 uur. Meer dan 35 uur wordt gezien als fulltime en 1 tot 34 uur wordt gezien als parttime. Het kan hierbij ook gaan om meerdere banen waarbij de gemiddelde werkweekuren zijn opgeteld. Ook bijbaantjes en betaalde stages worden meegerekend als

In 2003 bestond 87% van de werkzame beroepsbevolking in Nederland uit werknemers en 13% uit zelfstandigen (CBS-data, gebaseerd op EBB). Het aandeel zelfstandigen is toegenomen tot 16% in 2021.

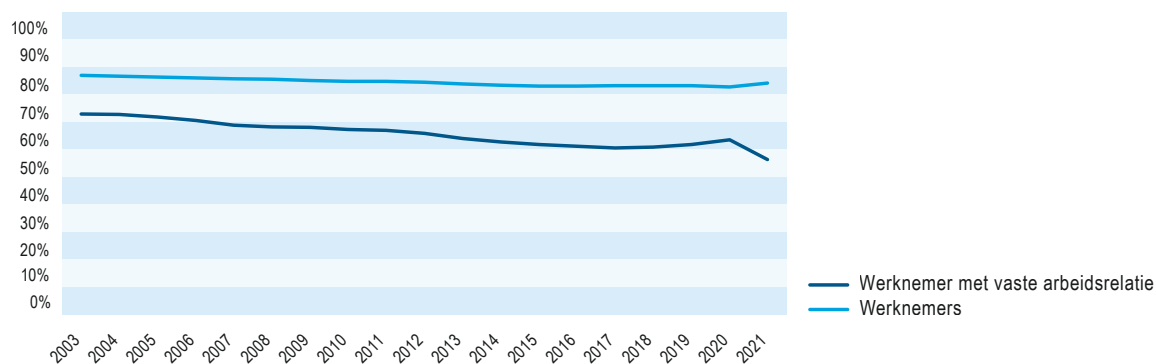
Zelfstandigen zijn onderdeel van de groep werkenden met een flexibele arbeidsrelatie. Naast zelfstandigen bestaat deze groep uit mensen met een tijdelijk dienstverband, uitzendkrachten en oproepkrachten. Het aandeel werknemers met een vaste arbeidsrelatie binnen de hele werkzame beroepsbevolking is in de periode 2003-2021 afgenomen van 73% naar 57%. Niet alleen het aandeel zelfstandigen is gegroeid, ook het aandeel van de groep mensen met een tijdelijk dienstverband, uitzendkrachten of oproepkrachten.

betaalde uren werk. Bij de gepresenteerde kenmerken van de baan wordt gekeken naar de hoofdbaan (baan met de meeste werkuren).

Dit is fundamenteel anders dan de definitie van voltijd en deeltijd die voortkomt uit de polisgegevens van het UWV. De basis hiervan zijn de contracturen van een persoon, niet de daadwerkelijk gewerkte uren (gemiddeld). Een voltijdsbaan is cao- of sectorafhankelijk en kan 36, 38 of 40 uur zijn. Iemand met een baan met een deeltijdfactor van 0,99 wordt als deeltijd gezien. De definitie van deeltijd op basis van deze methodiek is dus ruimer. Deze definitie van deeltijd legt de nadruk op het in beeld brengen van het onbenut arbeidspotentieel. In deze definitie worden ook de eventuele overwerkuren niet in beeld gebracht. Dat betekent dat 2 personen die 36 uur werken soms als parttime en soms als full-time geregistreerd worden, afhankelijk van de CAO.

Er zijn dus verschillende cijfers beschikbaar over de verhouding parttime/fulltime met andere definities.

> Aandeel werknemers in de werkzame beroepsbevolking, Nederland

Gedetailleerde Overijsselse data over 2013-2021 laat zien dat het aandeel zelfstandigen in de totale werkzame beroepsbevolking met 13% gelijk is gebleven. Het aandeel zelfstandigen is in Overijssel dan ook lager dan in Nederland (16%). Het aandeel zelfstandigen in Overijssel neemt toe naarmate men ouder is: onder 15 tot 25-jarigen is 4% zelfstandig en onder 45 tot 75-jarigen is het aandeel 20%. Eenzelfde patroon is te zien bij

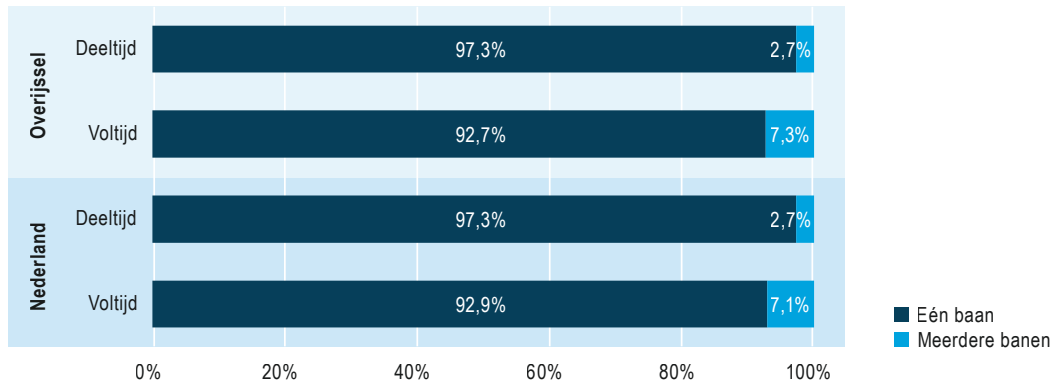
opleidingsniveau: onder laagopgeleiden is het aandeel zelfstandigen 12% en onder hoogopgeleiden 15%. Tot slot zijn 10% van de werkende vrouwen zelfstandige tegenover 17% onder mannen.

Kanttekening – NEA-enquête: Voor onderstaande gegevens over mensen met meerdere banen en mensen met een flexibele arbeidsrelatie is gebruikgemaakt van statistieken op basis van de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA). Deze enquête geeft inzicht in de arbeidsomstandigheden van werknemers. Het gaat om mensen binnen de werkzame beroepsbevolking, dus tussen 15 en 75 jaar oud. In 2020 deden zo'n 56.000 respondenten mee aan het onderzoek, die via een weging een beeld geven van de 7,5 miljoen Nederlanders van 15 tot 75 jaar die één of meerdere banen als werknemer hebben. Het NEA is een door TNO uitgevoerde enquête waarbij de doelpopulatie de als werknemer werkende Nederlandse bevolking is. Zelfstandigen behoren niet tot de doelpopulatie, al is het mogelijk dat personen zijn meegenomen die naast hun baan als werknemer ook als zelfstandige actief zijn.

De werknemers zijn uitgesplitst naar werknemers met een voltijd baan en werknemers met een deeltijd baan. De gehanteerde definitie voor voltijd en deeltijd sluit aan bij die van de EBB: een voltijdsbaan is een baan met een gemiddelde werkweek van minstens 35 uur, een deeltijdsbaan is een baan met een gemiddelde werkweek van 34 uur of minder.

Hieronder gepresenteerde gegevens over Overijsselaars met een flexibel dienstverband gaan alleen over mensen met een tijdelijk dienstverband, uitzendkrachten en oproepkrachten. Zelfstandigen maken hier dus geen deel uit van de Overijsselaars met een flexibel contract, omdat deze niet in het onderzoek zijn meegenomen.

> Aandeel werknemers naar aantal banen, 2020

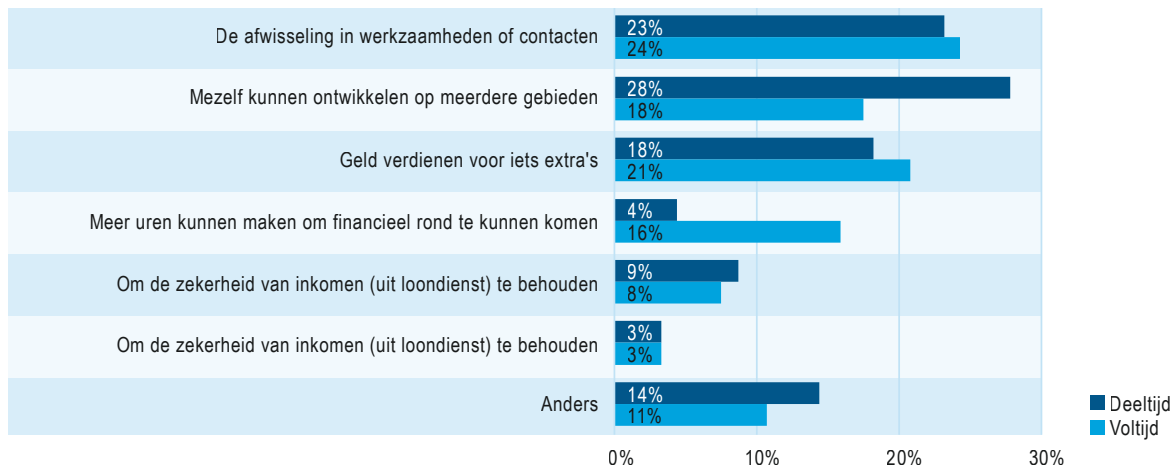

Meer dan één baan als werknemer

In de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA, uitgevoerd door TNO) is gevraagd of de betaalde werkzaamheden betrekking hebben op één baan of op meer dan één baan als werknemer. Ook banen met een klein aantal uren tellen hier mee. Deeltijd betaald werk betekent in de NEA dat de persoon 34 uur per week of minder betaald werk verricht.

Het overgrote deel van de Overijsselse werknemers die deeltijd werken (97,3%) heeft één baan. Dit is vergelijkbaar met Nederland. Van de werknemers die voltijd werken (gemiddeld 34+ uur per week) heeft 7,3% meerdere banen (als werknemer). In onderstaand figuur is te zien dat de voornaamste redenen om meerdere banen te hebben als werknemer de afwisseling in werkzaamheden of contacten is, mezelf kunnen ontwikkelen op meerdere gebieden (vooral voor deeltijdwerkers) en geld verdienen voor iets extra's.

> Reden meerdere banen, Overijssel, 2020

Ten opzichte van 2014 is het aandeel Overijsselse werknemers dat meerdere banen heeft als werknemer gedaald. Onder parttimers gaat het om een daling van 3,3% in 2014 naar 2,7% in 2020. Onder voltijdwerkers gaat het om een daling van 10,4% in 2014

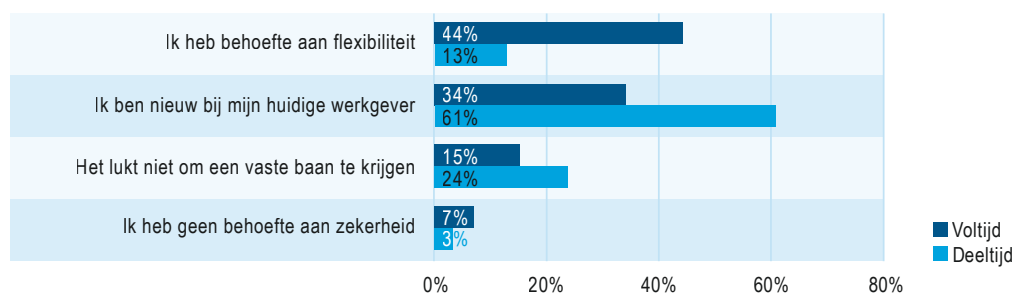
naar 7,3% in 2020. Let wel: Overijsselaars die een eigen onderneming zijn gestart zijn in deze cijfer buiten beschouwing gelaten. Wél is bekend welk aandeel van alle Overijsselse werknemers naast hun baan als werknemer ook werkzaam is als zelfstandige

(bijvoorbeeld in een eigen bedrijf of als ZZP 'er). Dit aandeel is sinds 2014 licht toegenomen van 2,9% naar 3,4% onder deeltijdwerkers en van 5,3% naar 5,4% onder voltijdwerkers. Hiermee blijft Overijssel iets achter bij het Nederlandse aandeel werknemers dat naast een baan als werknemer ook werkzaam is als zelfstandige. In 2020 ligt dit Nederlandse aandeel op 5,7% (+0,3%) onder voltijdwerkers en 4,1% (+0,4%) onder deeltijdwerkers. Deze cijfers geven geen inzicht in de mensen die gestopt zijn te werken als werknemer om zelfstandige te worden.

Flexibel dienstverband

Onder de Overijsselse werknemers die voltijd werken, heeft 4% een flexibele arbeidsrelatie. Onder de deeltijdwerkers is dit 5%. Overijsselaars met een flexibel dienstverband zijn in dit geval Overijsselaars met een tijdelijk contract, uitzendkrachten en oproepkrachten, exclusief zelfstandigen (zie bovenstaand kader). De meest genoemde reden voor deeltijdwerkers voor het flexibele dienstverband is dat ze nieuw zijn bij de huidige werkgever (61%, zie onderstaande figuur). Voor voltijdwerkers speelt vooral de behoefte aan flexibiliteit (44%).

> Reden flexibel dienstverband, Overijssel, 2020

3.1 Parttimers

Ongeveer de helft (51%) van de werkzame beroepsbevolking bestaat uit Overijsselaars die parttime betaald werk verrichten, volgens de Enquête Beroepsbevolking (EBB) van het CBS. Het gaat dus om mensen die in een gemiddelde werkweek tussen 1 en 35 uur werken, ongeacht het aantal contracturen dat ze hebben. Als we kijken naar de definitie van deeltijd die wordt gehanteerd bij CBS-statistieken op basis van registraties (polisadministratie), waarbij voltijd het maximale aantal uren werk is volgens de geldende CAO, dan zien we dat 61% van de werkenden minder dan voltijd werkt (zie kaders begin van het hoofdstuk voor uitgebreide definities). Er is dus 10 procentpunt verschil tussen de beide statistieken, dit gaat om een verschil van zo'n 30.000 mensen. Het verschil is vooral te verklaren doordat de definitie van deeltijd bij de statistieken gebaseerd op registraties ruimer zijn. Zo valt iemand die 36 uur werkt waarbij 40 uur in de sector of CAO als voltijd wordt gezien, in de CBS-statistieken op basis van registraties in deeltijd (geen 100% voltijd), en bij de EBB-definities onder voltijd (>35 uur).

De gemiddelde leeftijd van de Overijsselaars die een parttimebaan hebben, is 41, vergelijkbaar met Nederland

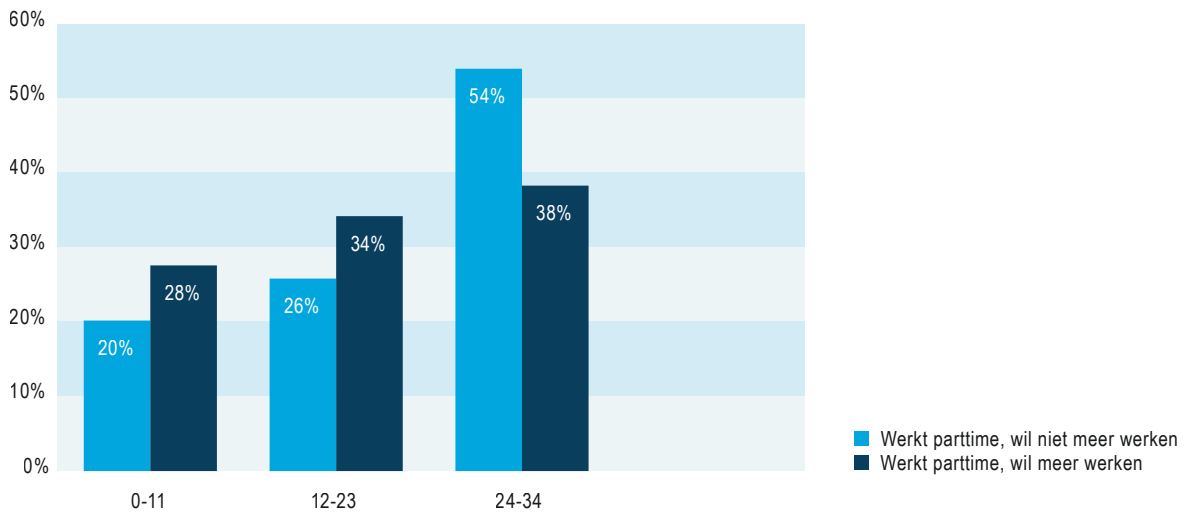
(40) en iets onder het gemiddelde van Overijsselaars die een fulltimebaan hebben (43).

Aandeel parttimers dat meer uren betaald wil werken neemt af

Vergeleken met 2015 zijn parttimers meer uren gaan werken. Toen werkte 30% van de parttimers 0-11 uur, in 2021 is dit aandeel afgenomen naar 21%. In 2015 werkte 40% van de parttimers 24-34 uur, in 2021 is dit aandeel 52%.

Van de parttimers in 2021 geeft 12% aan wel meer betaald te willen werken, het gaat om 38.000 Overijsselaars. Dit is afgenomen ten opzichte van 2015, toen er 58.000 Overijsselaars die parttime betaald werkten bereid waren om meer betaald te werken. Niet alleen de hoeveelheid mensen die meer betaald willen werken is afgenomen, ook het gemiddelde aantal uren dat ze meer betaald willen werken. In 2015 wilde deze groep mensen gemiddeld 13 uur meer betaald werken per week, in 2021 is dit gemiddeld 7 uur per week. Dit is te verklaren doordat een groter aandeel parttimers al meer dan 24 uur werkt, ten opzichte van 2015.

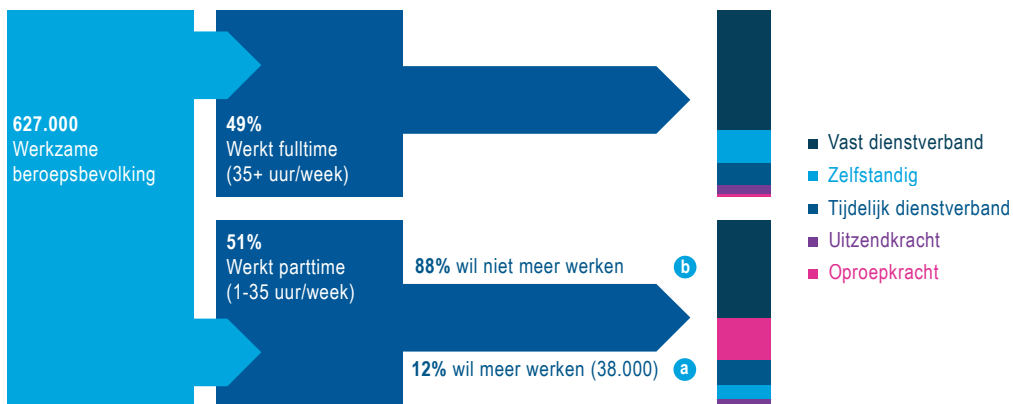
> Werkzame uren parttimers, Overijssel, 4e kwartaal 2021

Parttimers die niet meer uren betaald willen werken zijn ook relatief vaker mensen die al meer dan 24 uur werken (55%), vergeleken met parttimers die wél meer betaald willen werken

(43%). Van de parttimers die meer uren betaald willen werken, werkt een kwart minder dan 11 uur per week.

> Overijsselse werkzame beroepsbevolking uitgesplitst, 4e kwartaal 2021

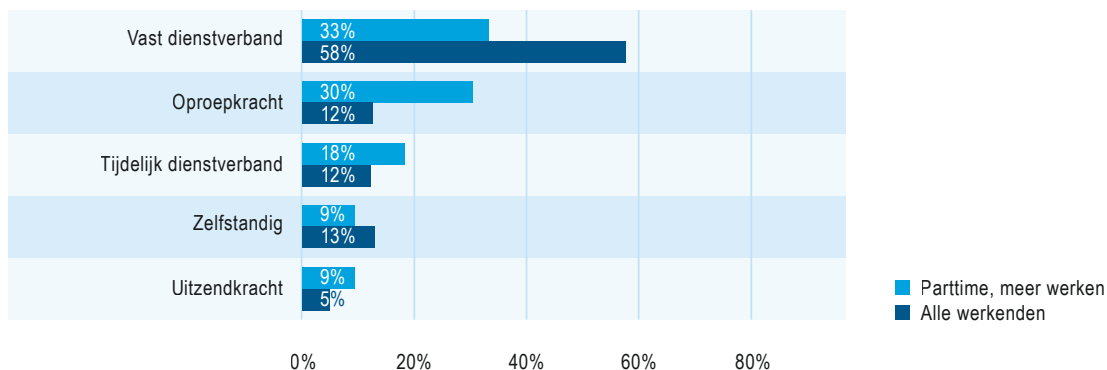

a Waarvan parttimers die meer willen werken (38.000)

Als we inzoomen op de groep van 38.000 die parttime werkt en meer wil werken, dan zien we dat maar een derde in vast dienstverband werkt, tegenover 58% van alle werkenden die in vast dienstverband werken. Let wel: het gaat hier om het dienstverband van de hoofdbaan van de persoon (het betaalde werk waar de persoon de meeste uren aan besteedt). Eventuele

nevenbanen zijn hier (kernmerken van de baan) buiten beschouwing gelaten (zie kader aan begin van dit hoofdstuk). De groep parttimers die meer willen werken en oproepkracht zijn, is met 30% binnen alle parttimers die meer willen werken groot.

> Parttimers die meer willen werken, uitgesplitst naar dienstverband, Overijssel, 4^e kwartaal 2021

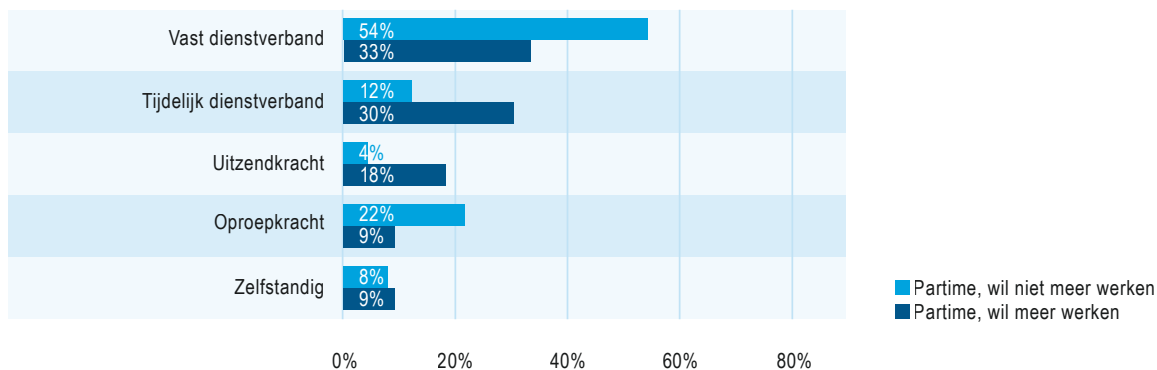
De parttimers die aangeven meer betaald werk te willen verrichten hebben een gemiddeld besteedbaar huishoudinkomen van ruim €30.000,- (Q4, 2020), tegenover bijna €35.000 van parttimers die niet meer betaald werk willen verrichten. Het is echter niet bekend waarom deze mensen meer betaalde arbeid willen verrichten.

b Waarvan parttimers die niet meer willen werken (282.000)

Het overgrote deel van de parttimers wil niet meer uren betaald werk verrichten. Zo'n 8,5% van deze groep geeft aan dat ze zelfs minder betaald werk zouden willen doen. Het gaat om bijna 24.000 Overijsselaars. Het gemiddelde aantal uren dat ze minder betaald werk willen doen is 9 uur per week. Het is onbekend waarom deze mensen niet meer uren betaald willen werken.

In onderstaande figuur is te zien dat de parttimers die niet meer betaald willen werken relatief veel vaker een vast dienstverband hebben (54% tov 33%).

> Parttimers naar dienstverband, Overijssel, 4^e kwartaal 2021

Vrouwen en parttime werk (of andersom, mannen en fulltime werk)

Twee derde van de deeltijd werkenden zijn vrouwen, terwijl vrouwen ongeveer een kwart (23%) vormen van de voltijd werkenden. In Overijssel werken gemiddeld nog minder vrouwen voltijd vergeleken met Nederland.

Er zijn geen gegevens beschikbaar voor het wel of niet hebben van kinderen voor werkenden, werklozen of de niet-beroepsbevolking. Wél heeft CBS een interessant artikel geschreven over vrouwen en voorwaarden om meer te gaan werken, waarbij het hebben van kinderen in de analyse is meegenomen: drie op de vier vrouwen willen economisch zelfstandig zijn (<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/48/3-op-de-4-vrouwen-willen-economisch-zelfstandig-zijn>).

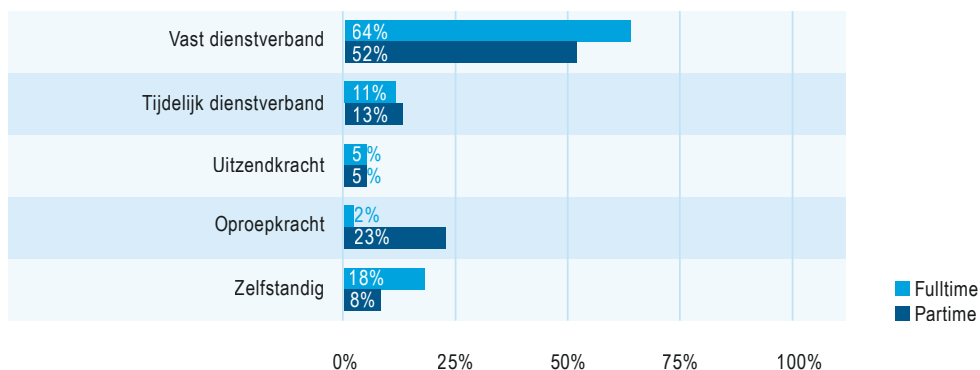
Jaar			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nederland	Werkt voltijd	Vrouwen	24%	24%	25%	25%	26%	26%	23%
		Mannen	76%	76%	75%	75%	74%	74%	77%
	Werkt deeltijd	Vrouwen	68%	66%	67%	67%	67%	66%	67%
		Mannen	32%	34%	33%	33%	33%	34%	33%
	Niet-beroepsgeschikte bevolking	Vrouwen	52%	52%	52%	52%	52%	52%	52%
		Mannen	48%	48%	48%	48%	48%	48%	48%
Werkt niet	Vrouwen	56%	56%	57%	57%	56%	56%	52%	
	Mannen	44%	44%	43%	43%	44%	44%	48%	
Overijssel	Werkt voltijd	Vrouwen	20%	20%	21%	21%	21%	22%	17%
		Mannen	80%	80%	79%	79%	79%	78%	83%
	Werkt deeltijd	Vrouwen	68%	66%	68%	68%	68%	67%	67%
		Mannen	32%	34%	32%	32%	32%	33%	33%
	Niet-beroepsgeschikte bevolking	Vrouwen	52%	52%	52%	52%	52%	52%	52%
		Mannen	48%	48%	48%	48%	48%	48%	48%
Werkt niet	Vrouwen	55%	56%	56%	56%	56%	55%	52%	
	Mannen	45%	44%	44%	44%	44%	45%	48%	

3.2 Fulltimers

De andere helft van de werkzame beroepsbevolking bestaat uit Overijsselaars die voltijd betaald werk verrichten. De definitie die het CBS voor fulltime hanteert is 35 uur of meer per week betaald werk (EBB, zie kader aan het begin van het hoofdstuk).

Onderstaand figuur toont dat twee derde van de fulltimers een vast dienstverband hebben. Dit is een groter aandeel dan onder de parttimers. Het aandeel zelfstandigen is twee keer zo groot (18%) onder de fulltimers dan onder de parttimers (8%).

> Dienstverband uitgesplitst naar parttime/fulltime, Overijssel, 4^e kwartaal 2021

3.3 Verdieping: arbeidsomstandigheden

Kanttekening – Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden: Op basis van de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) krijgen we meer inzicht in de arbeidsmarktomstandigheden van Overijsselse werknemers. Zelfstandigen zijn niet meegenomen in de doelpopulatie, al is het mogelijk dat personen zijn meegenomen die naast hun baan als werknemer ook als zelfstandige actief zijn. Daarnaast zijn mensen jonger

dan 15 jaar en ouder dan 75 jaar niet meegenomen in het onderzoek (zie ook kader in hoofdstuk 3).

Voor Overijssel is een beperkt aantal gegevens uit de NEA beschikbaar, met peiljaren tussen 2014 en 2020. Voor langjarige trends en gegevens over verzuim is gekeken naar de nationale data uit de NEA.

Verzuim in Nederland al jaren stabiel

In de beschikbare regionale data zijn geen gegevens van verzuim opgenomen. In de landelijke data is te zien dat het aandeel werknemers dat heeft verzuimd in het voorgaande jaar is afgenomen van 54% in 2005 naar 44% in 2021. De verzuimfrequentie is al 17 jaar redelijk stabiel tussen de 1,02 en 1,26 keer per jaar. Vrouwen verzuimen vaker dan mannen (gemiddeld zo'n 0,3 keer per jaar vaker). Ook het gemiddelde aantal verzuimde werkdagen per jaar is al jaren redelijk stabiel tussen de 6,4 en 8,7 per jaar (2021: 8,1).

Burn-outklachten

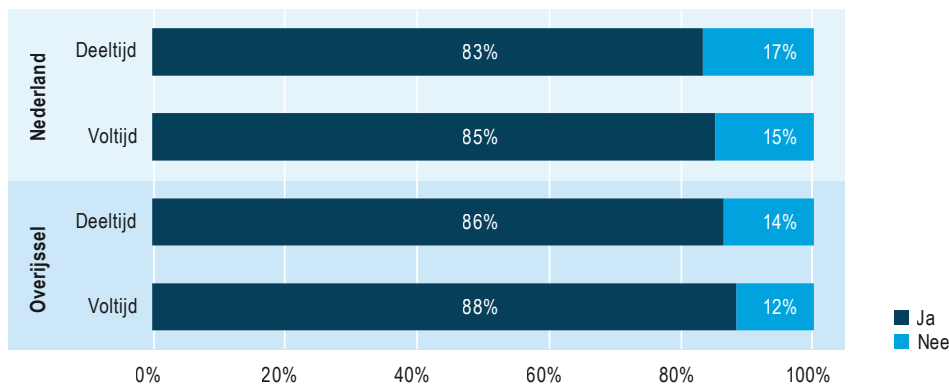
Hoewel het verzuim sinds 2005 vrij stabiel is, is wel een stijgende lijn te zien in de gerapporteerde burn-outklachten van Nederlanders. Waar in 2007 11,3% van de werknemers in het afgelopen jaar burn-out klachten heeft gehad, is dit in 2021 17,3%. In 2007 lag de score op burn-out klachten op 1,95 (op een schaal van 1=nooit tot 7=elke dag), dit is langzaam toegenomen tot 2,2 in 2021. Vooral bij vrouwen is deze stijging te zien (1,92 in 2007 naar 2,28 in 2021, mannen: 1,97 in 2007 en 2,12 in 2021). De leeftijdsgroep waar burn-out klachten het meest speelt is 25 tot 34 jaar (2,51 gemiddeld), gevolgd door 35- tot 44-jarigen

(2,3 gemiddeld). Kijkend naar opleidingsniveau is te zien dat hoog opgeleiden meer burn-out klachten rapporteren dan laag opgeleiden. De sectoren met de hoogste burn-out klachten zijn onderwijs (2,44), ICT (2,33), gezondheids- en welzijnszorg (2,31) en zakelijke dienstverlening (2,21).

De algemene gezondheid lijkt achteruit te gaan (2014: 82,3% goed of zeer goed, 2021: 79,4%). In 2007 gaf 14% van de Nederlandse werknemers aan met enige regelmaat moe te zijn bij opstaan en confrontatie met werk, tegenover 21,4% in 2021. Daarnaast gaf in 2007 27,6% van de Nederlandse werknemers aan, aan het einde van de werkdag leeg te zijn, in 2021 was dit 30,9%. Al deze klachten worden vaker gerapporteerd door vrouwen dan mannen en het vaakst door 25- tot en met 34-jarigen.

Voor Overijssel is data beschikbaar over burn-out klachten van 2014 tot 2020 (burn-out klachten: ja of nee). Dit is berekend op basis van de 5 punten waarop men burn-out klachten kan ervaren (Nooit=1, Elke dag=7). Indien het gemiddelde hoger dan 3,2 is, krijgt de variabele burn-out klachten de waarde 'ja'.

> Burnoutklachten, regio, deeltijd/volgtijd, 2020

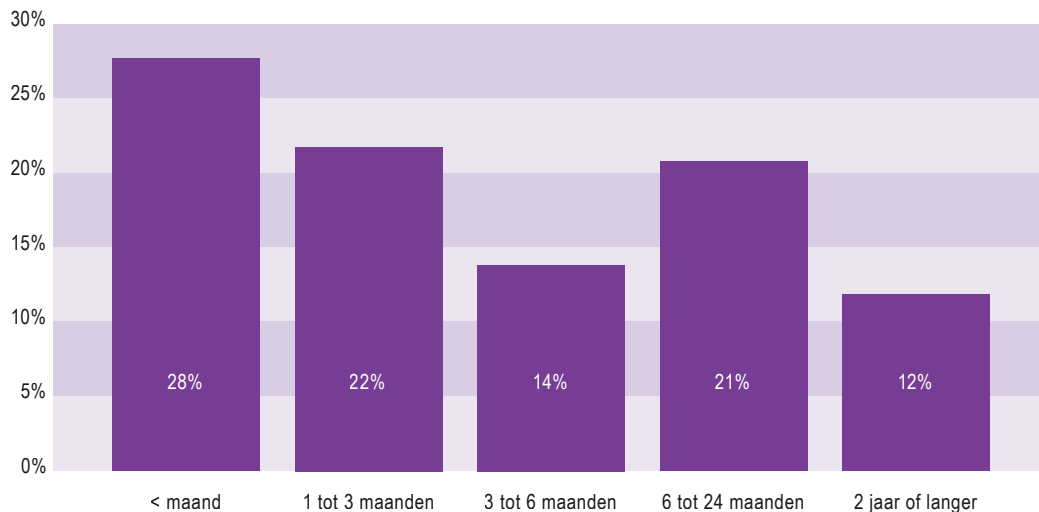
4 ■ Werkloze beroepsbevolking (23.000)

De werkloze beroepsbevolking is de groep Overijsselaars van 15 tot en met 74 jaar die niet werken, maar hier wel voor beschikbaar zijn en actief naar werk hebben gezocht. Het gaat in Overijssel om 23.000, oftewel 3,6% van de beroepsbevolking (op basis van EBB-gegevens).

Onderstaand figuur laat de werkloosheidsduur zien van de werkloze beroepsbevolking in Nederland. Er is Overijsselse data beschikbaar, maar de Overijsselse steekproef in de EBB-enquête

is te klein om betrouwbare gegevens over de Overijsselse werkloze beroepsbevolking te krijgen. Onderstaand figuur laat zien dat de helft van de Nederlandse werkloze beroepsbevolking in het vierde kwartaal van 2021 korter dan 3 maanden werkloos is, en tweederde minder dan een half jaar. Twaalf procent van de werkloze beroepsbevolking is langer dan 2 jaar werkloos. Het gemiddeld besteedbare huishoudensinkomen van de werkloze beroepsbevolking in Overijssel is zo'n €26.000. Dit is lager dan van de gemiddelde werkloze Nederlander: ruim €29.000.

> Werkloosheidsduur, Nederland, 4^e kwartaal 2021

5 Niet beroepsbevolking (219.000)

Dit is de groep Overijsselaars van 15 tot en met 74 jaar die niet werken en hiervoor niet beschikbaar zijn. Het EBB onderscheidt hierbinnen verschillende groepen:

■ Werkt niet, wel beschikbaar, niet gezocht

Personen van 15 tot en met 74 jaar die niet werken, hier wel voor beschikbaar zijn, maar niet actief naar werk hebben gezocht.

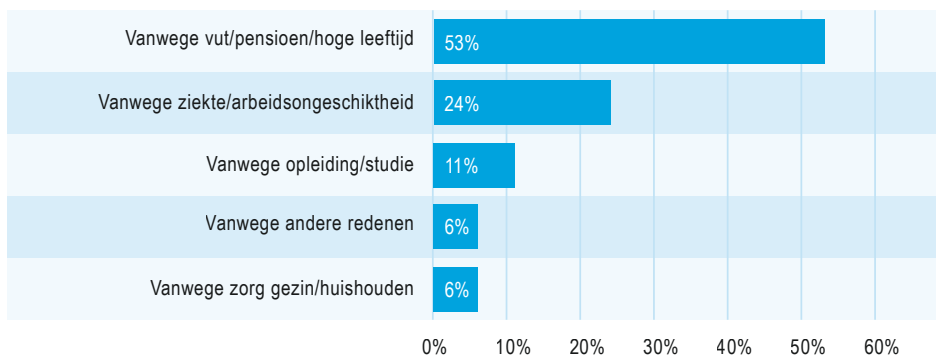
■ Werkt niet, niet beschikbaar, wel gezocht

Personen van 15 tot en met 74 jaar die niet werken, hier ook niet voor beschikbaar zijn, maar wel actief naar werk hebben gezocht.

■ Werkt niet, niet beschikbaar, niet gezocht, wil of kan niet werken

Personen van 15 tot en met 74 jaar die niet werken, hier ook niet voor beschikbaar zijn, ook niet actief naar werk hebben gezocht, en ook niet willen (of kunnen) werken.

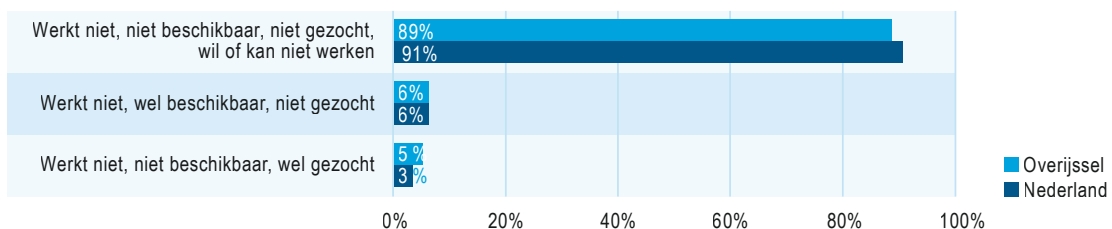
> Reden van niet willen of kunnen werken, Nederland, 2020

Voor Overijssel is niet bekend wat de reden is om geen betaald werk te verrichten. Beschikbare data van Nederland (2020) laat zien dat ruim de helft van de groep die niet wil of kan werken, niet werkt vanwege vut/pensioen/hoge leeftijd (53%), gevolgd door ziekte of arbeidsongeschiktheid (24%).

In Overijssel is de groep die niet werkt, niet beschikbaar is voor werk, maar wel heeft gezocht relatief groot (5% t.o.v. 3% NL). De groep die niet werkt en niet wil of kan werken is met 89% iets kleiner dan in Nederland (91%).

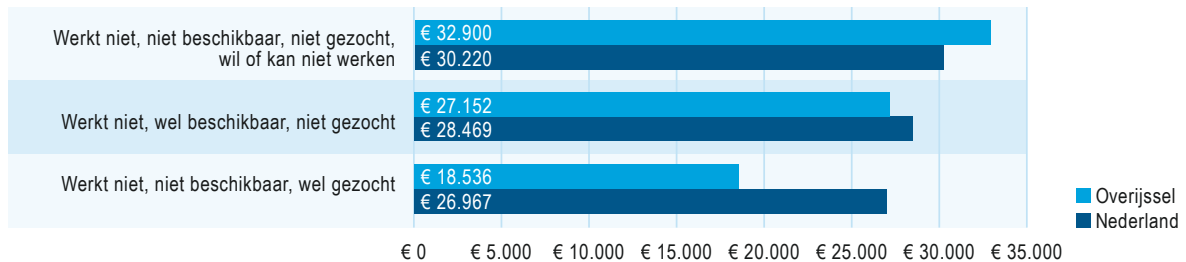
> Niet-beroepsbevolking, uitgesplitst, Nederland en Overijssel, 4^e kwartaal 2021

In onderstaand figuur is het huishoudelijk inkomen weergegeven van Overijsselaars en Nederlanders binnen de verschillende deelgroepen van mensen in de niet-beroepsbevolking. Er zijn hier grote verschillen waar te nemen tussen Overijssel en Nederland. De groep Overijsselaars die niet werkt, niet beschikbaar is, maar wel heeft gezocht heeft een veel lager gemiddeld huishoudelijk inkomen (€18.500) dan gemiddeld in Nederland (bijna €27.000). De groep Overijsselaars die

niet werkt, niet beschikbaar is, niet heeft gezocht, niet wil of kan werken verdiend heeft gemiddeld een hoger besteedbaar huishoudinkomen (€28.500) dan dezelfde groep gemiddeld in Nederland (ruim €27.000). De Overijsselaars die niet werken, niet beschikbaar zijn, niet gezocht hebben en niet willen of kunnen werken hebben een wat hoger gemiddeld huishoudelijk inkomen dan gemiddeld in Nederland (+€2.500).

> Besteedbaar huishoudelijk inkomen, 4^e kwartaal 2020

6 ■ Onbetaald werk

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op tijdsbesteding en specifiek op twee aspecten van onbetaald werk: vrijwilligerswerk en mantelzorg, zoveel mogelijk in relatie tot het verrichten van betaald werk.

6.1 Vrijwilligerswerk

Kanttekening – enquête Sociale Samenhang en Welzijn:

De informatie over vrijwilligerswerk is afkomstig van de jaarlijkse enquête Sociale Samenhang en Welzijn onder Nederlanders van 15 jaar en ouder. Er zijn landelijk 7.500 respondenten, waarvan 600 in Overijssel. De resultaten betreffen de laatste enquête van 2020. Het is onduidelijk hoe Corona invloed heeft gehad op de resultaten.

Waar het in dit hoofdstuk gaat over de niet-beroepsbevolking, worden alleen de 75-plussers bedoeld, en niet de mensen jonger dan 15 jaar, aangezien deze groep niet is meegenomen in het onderzoek.

Parttime: De definitie van parttime is niet binnen de enquête bevestigd, maar door maatwerk (een koppeling tussen de

Basisregistratie Personen (BRP) en de polisdata van het UWV (arbeidscontract informatie van werknemers). De grens tussen parttime en fulltime ligt op 35 uur (net als bij de enquêtes EBB en NEA).

Vrijwilliger: De definitie van vrijwilligerswerk komt uit reacties op de volgende vraag: Heeft u in de afgelopen 12 maanden wel eens vrijwilligerswerk gedaan op school, zoals bijvoorbeeld hulp op school, de oudercommissie, schoolbestuur, werken in bibliotheek of als leesouder.

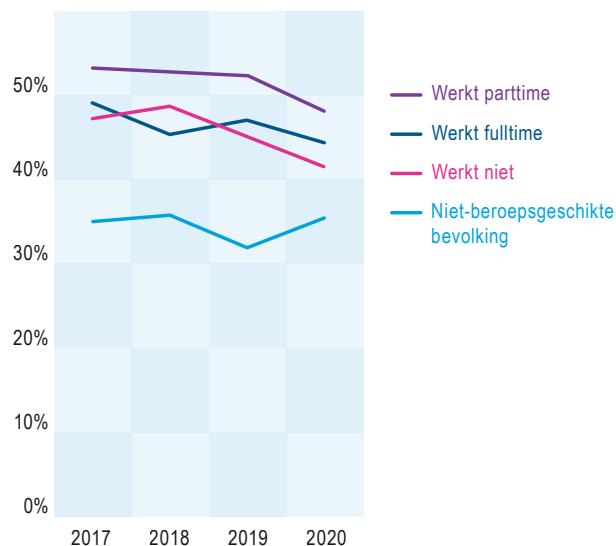
Dezelfde vraag is gesteld over verschillende *organisatiecategorieën* (hier school), waaronder een restcategorie.

Aandeel en ontwikkeling van vrijwilligers

Mensen met een betaalde baan zijn vaker vrijwilliger dan anderen. Met ongeveer de helft (48%) van de ondervraagde die aan vrijwilligerswerk doet, zijn binnen de beroepsbevolking de parttimers de groep met het grootste aandeel vrijwilligers. Vervolgd door de fulltimers (44%), niet-werkenden en mensen die horen bij de niet-beroepsgeschikte bevolking.

Het aandeel vrijwilligers is in het algemeen gedaald tussen 2017 en 2020. Dit geldt het sterkst voor de parttimers en de groep niet-werkenden. De daling is minder sterk voor fulltimers. Niet-werkenden is de enige groep waar het aandeel vrijwilligers stabiel blijft.

> Ontwikkeling aandeel vrijwilligers naar relatie tot betaald werk

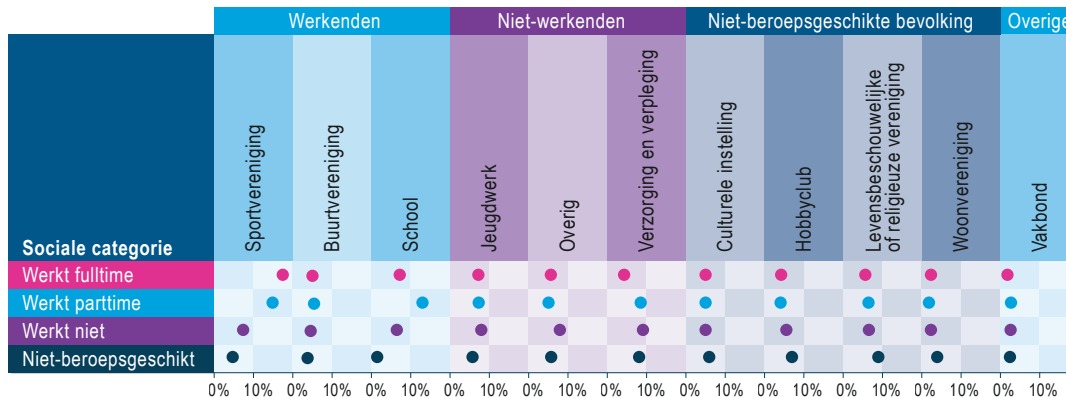
Type uitgevoerde vrijwilligerswerk

Afhankelijk van de relatie tot betaald werk zijn er andere patronen te zien in het type vrijwilligerswerk dat mensen doen. Vooral mensen met betaald werk zetten zich vaker in voor de buurt-, sportvereniging of school. Vrijwilligerswerk voor school wordt vaak gedaan voor mensen die parttime werken, terwijl voltijds werkenden vaker actief zijn bij de buurt- of sportvereniging.

Mensen die in de leeftijd zijn om te werken, maar geen betaald werk hebben zetten zich meer in de zorggerelateerde vrijwilligersactiviteiten, jeugdwerk en verzorging/verpleging. Opmerkelijk is dat bij verzorging/verpleging zeer weinig inzet is van fulltime werkenden.

Een laatste groep is de niet-beroepsgeschikte bevolking. Deze groep vertegenwoordigd mensen die boven de 75 jaar zijn. Vergeleken met andere groepen zetten ouderen zich als vrijwilligers specifiek in voor culturele instellingen, een levensbeschouwelijke/religieuze vereniging, een hobbyclub of de woonvereniging. Andersom zetten ouderen zich minder vaak in voor de sport-of buurtvereniging en heel weinig voor school.

> Type vrijwilligerswerk naar positie ten opzichte van betaald werk

6.2 Mantelzorg

Kanttekening – Mantelzorg en Tijdsbesteding:

De informatie over Mantelzorg en Tijdsbesteding is afkomstig uit het tijdsbesteding onderzoek, een enquête die representatief is voor de Nederlandse bevolking, en voor sommige vragen ook voor de bevolking van Overijssel. De enquête vindt elke vijf jaar plaats, de laatste bruikbare enquête is van 2016. De enquête van 2021 is uitgevoerd terwijl Nederland soms in een lockdown-situatie was, waardoor er geen beeld is van een situatie zonder COVID-19. Hierdoor zijn de inzichten wel verouderd. De enquête gaat over de bevolking vanaf 10 jaar. In totaal hebben 2.389 mensen de enquête ingevuld en zijn de resultaten gewogen en vervolgens geëxtrapoleerd

voor de hele Nederlandse bevolking. Dit maakt dat de aandelen van de bevolking niet vergelijkbaar is met die van de beroepsbevolking. Vergeleken met de metingen van de beroepsbevolking (EBB, per kwartaal uitgevoerd en met 100.000 respondenten per kwartaal, 400.000 per jaar), zijn de inzichten en ontwikkelingen veel minder bekend en nauwkeurig.

Mantelzorg is gedefinieerd als alle zorg voor een huisgenoot m.u.v. opvoedingstaken en het oppassen op kinderen, maar wel hulp aan niet-familieleden, bejaardenzorg en familiehelp. Dit wijkt af van de definitie die bijvoorbeeld het ministerie van

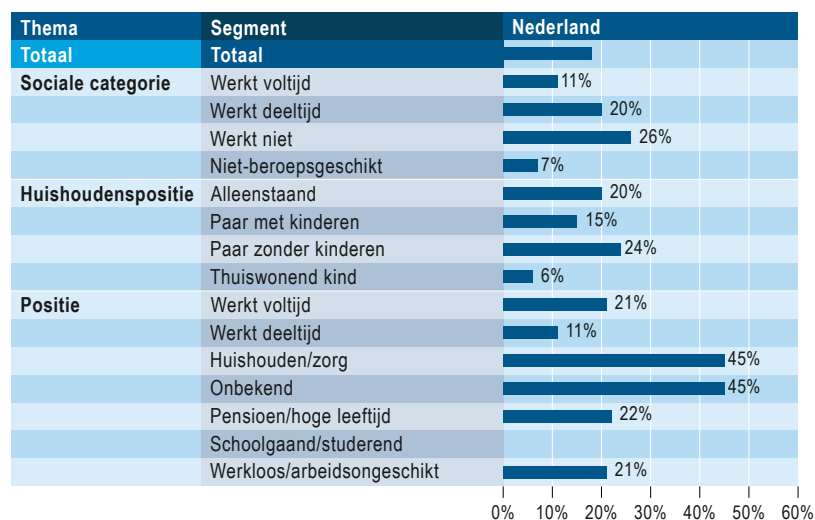
VWS beschouwt; u bent mantelzorgers als u iemand lange tijd - onbetaald - veel zorg geeft. Deze zorg is meer dan u normaal gesproken van elkaar kunt verwachten. Dankzij uw zorg is minder of geen thuiszorg nodig (een verband met minder- of geen thuiszorg). Het geschatte aantal mantelzorgers komt uit deze enquête op een totaal van 2.650.000 mantelzorgers.

Andere bronnen gaan over 5.000.000 mantelzorgers in Nederland. We kunnen het verschil niet verklaren.

Tijdsbesteding is gemeten op basis van dagboeken op zeer verfijnde activiteiten.

Aandeel mantelzorgers in relatie tot betaald werk

> Aandeel personen die mantelzorg geven

Zowel in Nederland als in Overijssel is 17% van de respondenten mantelzorgers

De groep die het vaakst mantelzorg verleend is de groep zonder betaald werk, met een leeftijd die geschikt is om te werken. In die groep is 1 op de 4 personen mantelzorgers, en in Overijssel is dat zelfs 1 op de 3. Mensen die betaald werk hebben zijn minder

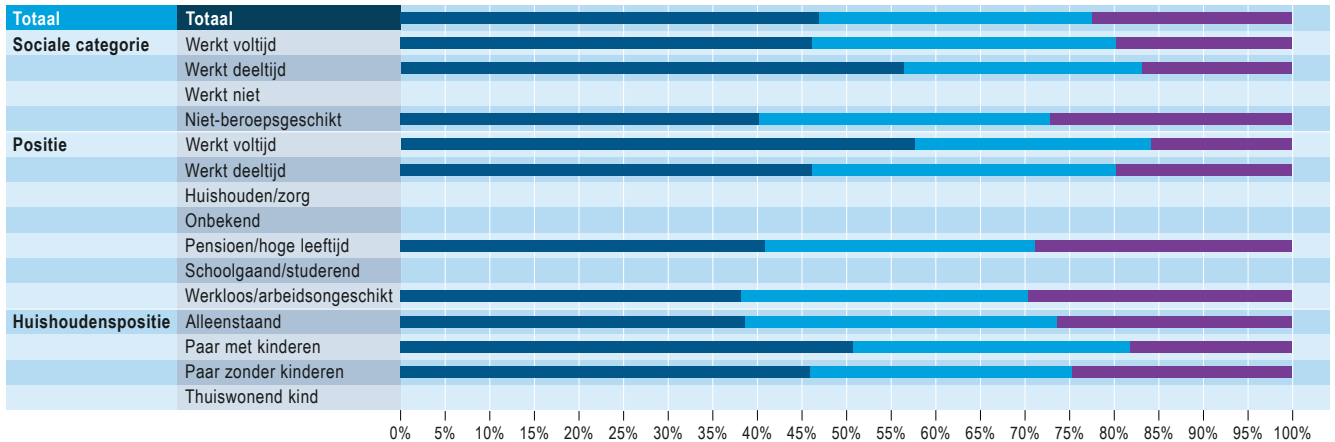
vaak mantelzorgers. Bij fulltimers is 1 op de 10 mantelzorgers, bij parttimers is dat 1 op de 5. In de groep mensen die ouder zijn dan 75 jaar is het aandeel mantelzorgers 6,5%. Dit is de groep met het laagste aandeel mantelzorgers.

Ervaren belasting rond het geven van mantelzorg

Respondenten van de enquête kunnen aangeven hoe zwaar zij de mantelzorg ervaren op een schaal van 1 (helemaal niet belastend) tot 10 (erg belastend). In onderstaande figuur is 1 tot 3 als donkerblauw weergegeven, 4 tot en met 6 in lichtblauw en 7 tot 10 in paars. Er zijn geen gegevens over de niet-beroepsbevolking (mensen ouder dan 75 jaar).

De mensen die geen betaald werk hebben ervaren mantelzorg als het meest belastend, gevolgd door mensen die voltijd werken. Parttime werkenden ervaren de mantelzorg als het minst belastend.

> Wordt de mantelzorg zwaar ervaren?

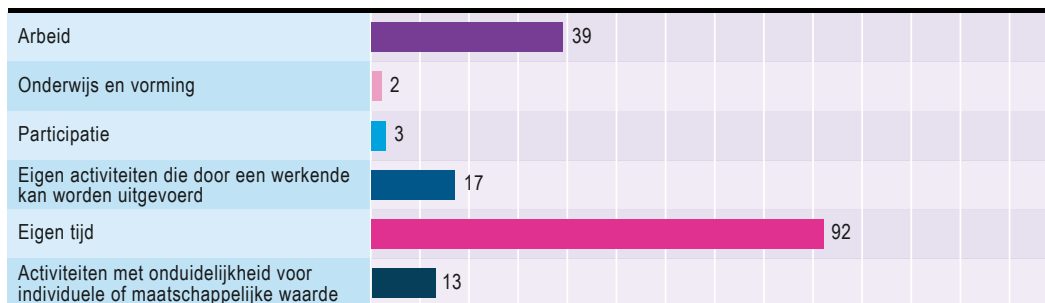

Tijdsbesteding

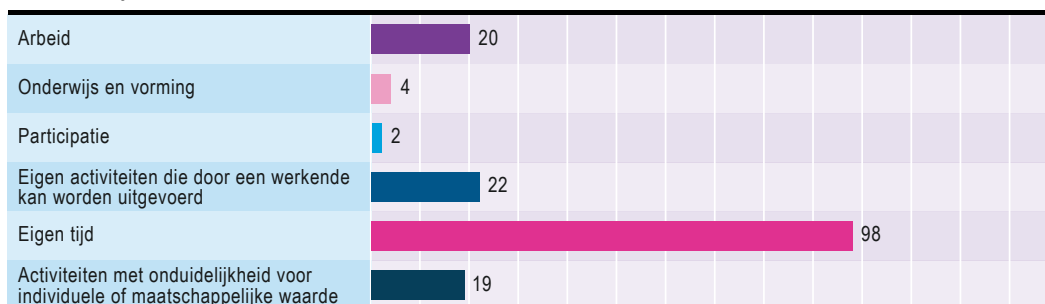
In het tijdsbestedingsonderzoek wordt er ook breed gekeken naar activiteiten die mensen uitvoeren. We hebben een poging gedaan om activiteiten te ordenen naar mate van bijdrage van het werk dat maatschappelijk nodig is. We onderscheiden hierin verschillende categorieën: betaald werk, participatie (deze twee categorieën hebben duidelijk niet enkel op de individuele persoon betrekking) en andere categorieën: activiteiten die in sommige gevallen ook door een persoon met een betaalde baan uitgevoerd kan worden (huishouding, kinderverzorging en persoonlijke verzorging), activiteiten die duidelijk bij eigen tijd horen (eten en drinken, hobby's, recreatie, slapen, ...) en als aparte categorie activiteiten waar het onduidelijk is of het enkel eigen tijd is of ook een maatschappelijke bijdrage leveren

(zoals sociale contacten of boodschappen doen). Daarnaast is onderwijs en vorming apart opgenomen, een opleiding is zowel een persoonlijke ontwikkeling als een bijdrage aan kennis en kunde die maatschappelijk ingezet kunnen worden, al dan niet betaald. Het gaat om het aantal uren per week die gemiddeld door de respondenten aan deze activiteiten zijn besteed.

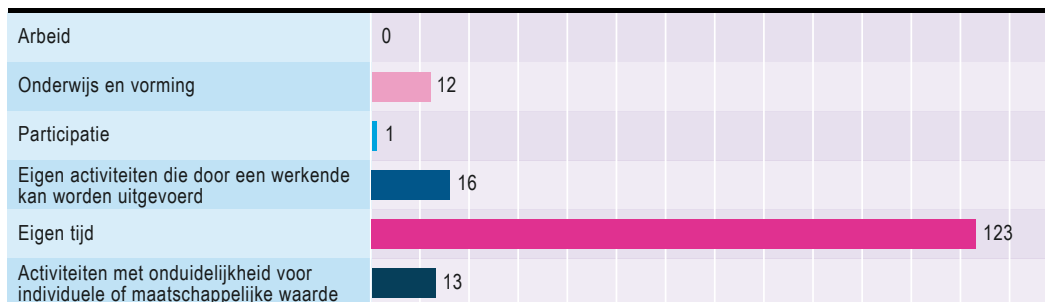
Werkt voltijds

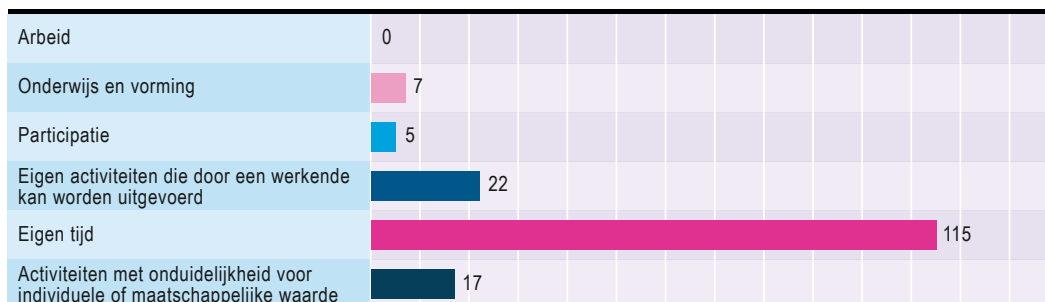
Werkt deeltijd

Niet-beroepsgeschikte bevolking

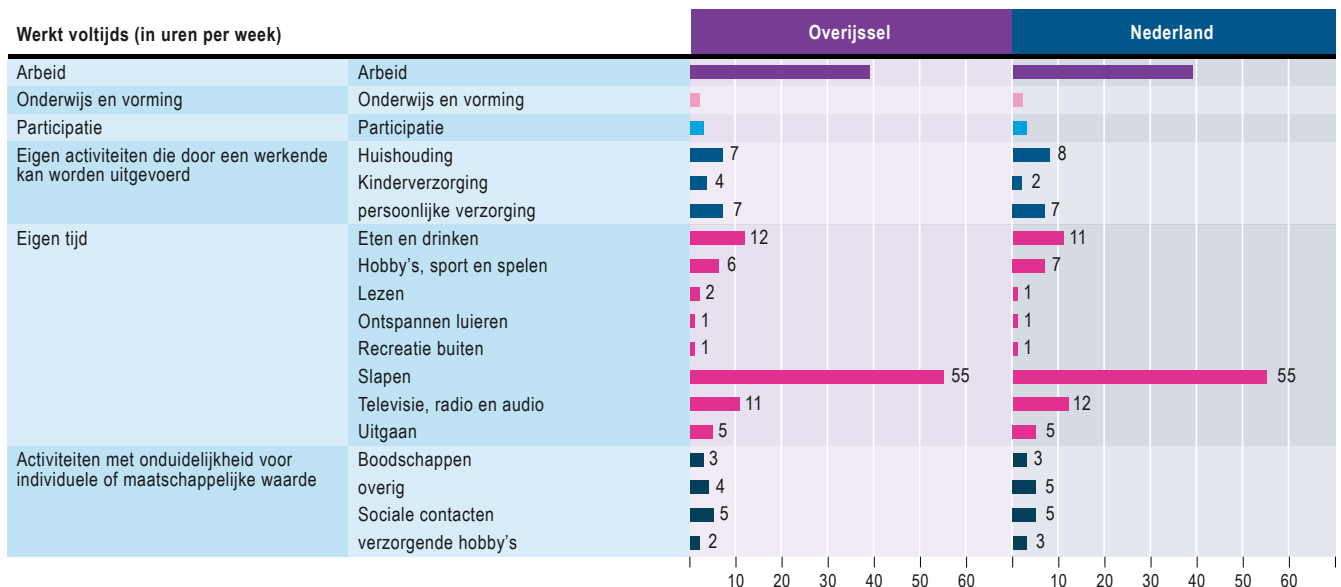
Werkt niet

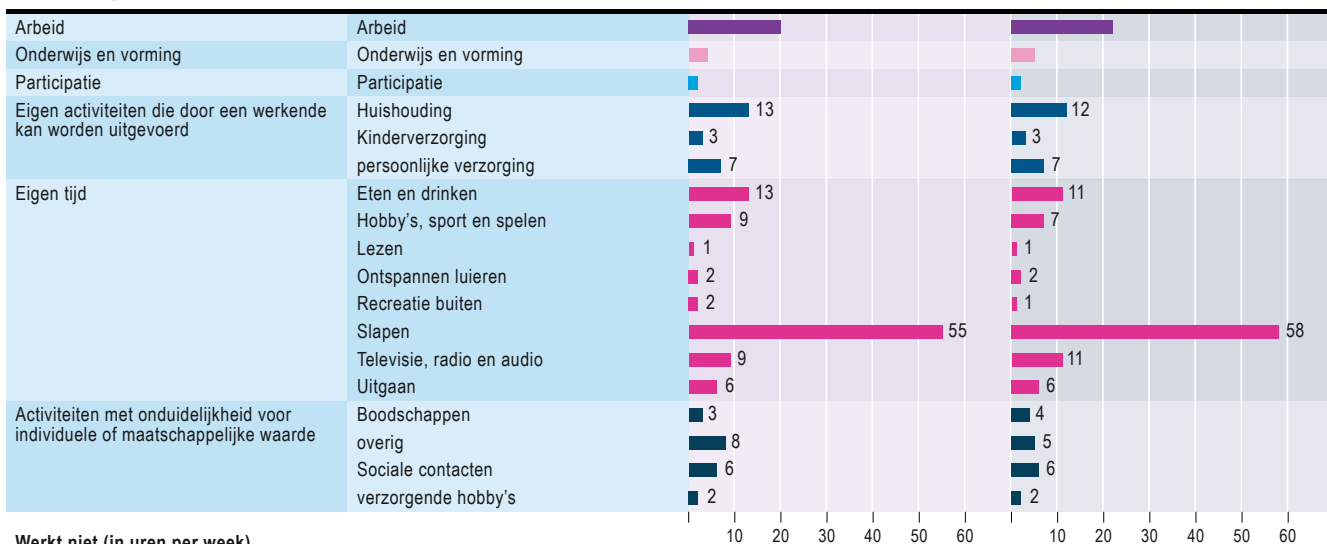
Uit het tijdsbestedingsonderzoek blijkt dat fulltimers het minst over eigen tijd beschikken. Parttimers kunnen 6 uur meer tijd besteden aan eigen activiteiten. Mensen die niet werken besteden 23 uur per week meer aan eigen activiteiten. Parttimers en niet-werkenden zijn de groepen die het meest tijd besteden aan activiteiten die (ook) door een werkende uitgevoerd kan worden (vooral aan huishouding wordt veel meer tijd besteed vergeleken met fulltimers). Er is weinig verschil tussen de tijd die aan kinderverzorging wordt besteed tussen part- en fulltimers, hoewel dit verschil mogelijk niet uit de data gehaald kan worden omdat het onduidelijk is welk aandeel van de respondenten kinderen heeft. Dit komt mogelijk doordat maar een beperkt aandeel werkenden bij een gezin met kinderen horen (zie figuren op pagina 21 en 22/23). De groep niet-beroepsgeschikte bevolking, ofwel mensen ouder dan 75 jaar besteden relatief meer tijd aan eigen activiteiten en relatief minder aan activiteiten die door anderen uitgevoerd kunnen worden (mogelijk omdat ze daarbij ook ondersteund worden), of aan activiteiten waar het onduidelijk is of ze een individuele of maatschappelijke waarde hebben. Opvallend is de hoge score van deze groep in activiteiten gerelateerd aan onderwijs en vorming (zie figuren op pagina 21 en 22/23). Met gemiddeld 11 uur die daaraan besteed wordt, is dat veel hoger dan mensen die bijvoorbeeld niet werken (en het mogelijk wel nodig hebben).

De laatste groep, mensen jonger dan 75 jaar zonder betaald werk, besteden vergeleken met parttimers vooral meer tijd aan eigen activiteiten. Opvallend is dat het de groep is met het hoogste aandeel in participatie en die dus ook een maatschappelijk bijdrage hiermee levert (5 uur per week voor deeltijdswerkenden en 3 voor voltijdswerkenden). Over ontspannen luieren als specifieke activiteit wijkt deze groep weinig af van de anderen, met 2,6 uur die hieraan besteed wordt terwijl deeltijdswerkenden daar 2,3 uur aan besteden.

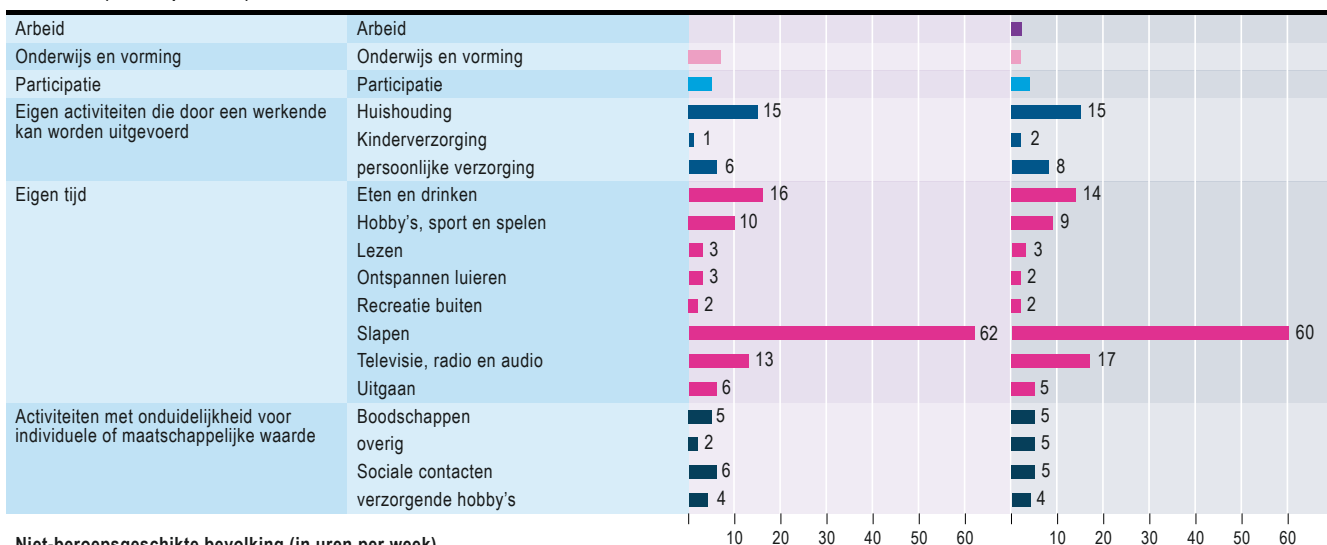
> Tijdsbestedingsonderzoek

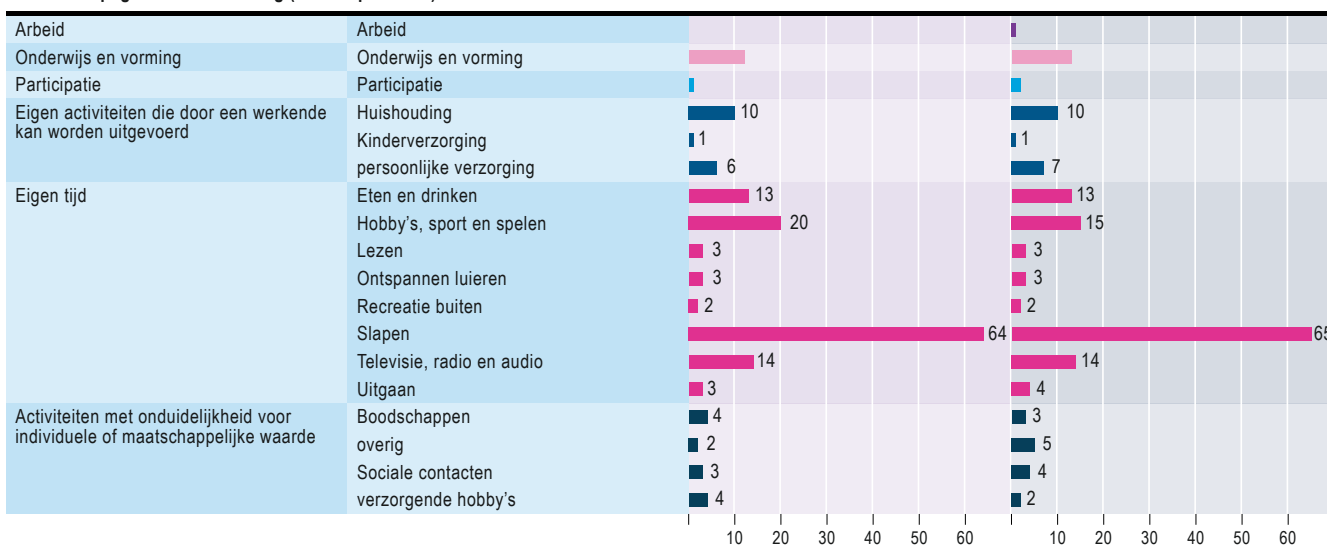
Werkt deeltijd (in uren per week)

Werkt niet (in uren per week)

Niet-beroepsgeschikte bevolking (in uren per week)

nr. **09**

Onderdeel van het WERKpakket

TRENDBUREAU OVERIJSEL